

St. Josephschool

FUNDAMENT VOOR TALENT

Pestprotocol St. Josephschool

Versiedatum: 27-03-2015

Evaluatiedatum: maart 2017

1. Doel van het protocol

- Alle kinderen voelen zich veilig op de St. Josephschool, zodat ze zich optimaal kunnen ontwikkelen
- Alle werknemers op de St. Josephschool zijn op de hoogte van het stappenplan (protocol) en handelen ernaar als er sprake is van pesten
- Alle leerlingen en leerkrachten zijn verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep en school waar iedereen aan deelneemt

NB het protocol is een leidraad voor de te nemen stappen. Het blijft een gegeven dat het werken met kinderen altijd op maat moet zijn. Gezien een evt. specifieke situatie kan de school altijd besluiten het protocol aangepast in te zetten.

2. Uitgangspunten

De schoolregels dienen o.a. als uitgangspunt om de goede sfeer te bevorderen en de veiligheid te waarborgen. Tevens geven deze regels richting aan ons handelen. Op onze school hebben wij de volgende regels opgesteld:

Gouden regel: Ik ga om met jou, zoals ik wil dat jij met mij omgaat!

- 1. Ik pest geen andere kinderen**
 - 2. Ik lach niemand uit**
 - 3. Als ik zeg: "Hou op!" dan wil ik dat je stopt**
 - 4. Ik zal een ander niet schoppen of slaan**
 - 5. Ik luister rustig wanneer een volwassene mij aanspreekt**
 - 6. Samen spelen, samen delen, samen opruimen**
 - 7. Ik blijf van de spullen van een ander af**
 - 8. Ik loop rustig en praat zachtjes in school**
 - 9. Snoepjes en kauwgom laat ik thuis**
-

3. Wat is pesten?

3.1. Algemeen

Pesten is een groot probleem op alle basisscholen in Nederland! Iedereen heeft wel eens iemand gepest of kent iemand die gepest wordt. Van alle soorten geweld op scholen komt pesten het meest voor:

- In Nederland worden 330.000 kinderen iedere week gepest!
- 27% van alle kinderen op de basisschool zegt wel eens gepest te worden. Dat zijn 6 tot 8 kinderen in elke klas!!

- 8 % van alle kinderen op de basisschool wordt zelfs meerdere malen per week gepest. Dat is in elke klas wel meer dan twee kinderen!
- 1 op de 5 kinderen wordt wel eens gepest via email of sms!
- 2% van de kinderen zegt zelf wel eens te pesten via mail of sms.

Pesten is niet alleen iemand slaan of schoppen (lichamelijk geweld), maar ook iemand geestelijk pijn doen (psychisch geweld). Je bent bang, wordt uitgescholden of buitengesloten. Maar ook de dreiging dat je geslagen kan worden, kan iemand angstig en onzeker maken. Psychisch geweld kan soms zelfs erger zijn dan lichamelijk geweld. Bedreigingen, beledigen of doodzwijgen, het kan iemand wanhopig en gefrustreerd maken. Je wordt onzeker, hebt minder vertrouwen in jezelf en het wordt ook moeilijker om anderen te vertrouwen. Dit nare gevoel werkt vaak nog lang door, ook als het pesten al gestopt is. In het ergste geval ziet een slachtoffer zelfs de leuke dingen in het leven niet meer en kiest voor zelfmoord.

De partijen bij pesten zijn:

- **De pesters/de pestkop:** Dit zijn vaak leerlingen die hun boosheid en woede af moeten reageren en niets anders weten te bedenken dan pesten. Bij deze groep horen de meelopers, die bang zijn uit de gratie te vallen.
- **De zondebok(ken), het slachtoffer(s):** Dit zijn die kinderen die gepest worden.
- **De meelopers:** Dit zijn kinderen die niets durven te zeggen omdat ze bang zijn zelf het slachtoffer te worden. Deze zogenaamde partij is niet neutraal, want zij kiezen ervoor niets te doen om het pesten te stoppen.
- **De omstanders:** Dit zijn de kinderen die eigenlijk van niets weten, maar wellicht dingen gehoord of gevoeld hebben. Ook deze groep moet gevoelig worden gemaakt van het feit dat zij een rol spelen in het welzijn van alle kinderen in de groep.

Pesten gebeurt vaak in situaties waarin volwassenen het niet direct merken. De leerkrachten zullen alert moeten zijn en blijven om te proberen signalen van pesten op te vangen

3.2. Signalen

Opvallende signalen zijn op school:

- Altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen
- Zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- Een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven
- Briefjes doorgeven
- Beledigen
- Isoleren
- Buiten school opwachten, slaan of schoppen
- Op weg naar huis achterna rijden
- Naar het huis van het slachtoffer gaan
- Bezittingen afpakken
- Schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer
- Via multimedia negatief uitlaten over anderen
- Dat het kind vaak alleen staat in de pauze
- Dat het kind tijdens de pauze bij de pleinwacht gaan staan
- Een spel is "toevallig" steeds net begonnen als zij of hij erbij komt
- Dat het kind vaak alleen met jongere kinderen speelt
- Dat het kind niet naar buiten wil op school

- Zuchten, piepen, en steunen van andere kinderen, als het betreffende kind een idee oppert, dat wel geaccepteerd zou worden indien een ander kind dat idee aangedragen zou hebben
- Veel geroddel in de groep
- Andere kinderen laten zich negatief uit over familieleden van het kind
- Als andere kinderen alles maar stom vinden van het betreffende kind, m.b.t. kleding, haardracht, keuze van de rugzak etc.
- Als andere kinderen negatiever reageren op een fout van het kind, dan dat ze doen bij hun klasgenoten

Thuis kan het opvallen dat het kind:

- Niet meer naar school wil, of aangeeft zich ziek te voelen
- Bepaalde kleren niet meer aan wil hebben naar school, de club of ...
- Gauw boos of prikkelbaar is
- Niet meer buiten wil spelen en zich opsluit in huis
- Niet (meer) wordt uitgenodigd op partijtjes van klasgenoten
- Thuis niets meer over school vertelt
- Nooit andere kinderen meer naar huis neemt en nooit bij anderen wordt gevraagd
- Op school slechtere resultaten haalt dan vroeger
- Vaak dingen kwijt is of met kapotte spullen thuis komt
- Vaak hoofdpijn of buikpijn heeft
- Blauwe plekken heeft op ongewone plaatsen
- Niet wil gaan slapen, veel wakker wordt of nachtmerries heeft
- De verjaardag niet wil vieren
- Niet alleen een boodschap durft te doen
- Niet meer naar de speeltuin of andere club wil gaan

3.3. Gevolgen van pesten

Pesten heeft niet alleen gevolgen voor het kind dat gepest wordt. Ook heeft het gevolgen voor de pester, maar ook de hele klas!

Gevolgen voor het gepeste kind kunnen zijn (dit zijn maar een paar voorbeelden!): moeilijk kunnen slapen, hoofdpijn, onzeker zijn, geen eigenwaarde hebben, faalangst, eenzaam voelen, slechte concentratie op school, schoolcijfers omlaag. Sommige kinderen worden zelfs zo somber dat ze het leven niet meer leuk vinden.

Gevolgen voor de pester kunnen zijn: pesters zijn meestal niet erg populair, moeilijkheden om vrienden te maken, pesters die jong beginnen met pesten hebben een hogere kans om zelf een crimineel te worden en later in de gevangenis te komen.

Gevolgen voor de klas kunnen zijn: ongezellige sfeer in de klas, kinderen kunnen bang zijn zelf zondebok te worden, gemiddelde cijfers kunnen omlaag gaan omdat er concentratieproblemen zijn en je kunt je heel schuldig voelen nadat je mee hebt gedaan met pesten..

4. Stappenplan

Wanneer er een duidelijke vorm van pestgedrag is gesignaleerd wordt de oplossingsgerichte pestaanpak (OPA) ingezet. OPA is een onderdeel van de Vreedzame School.

1. De leerkracht informeert de IB-er voordat hij de OPA inzet.

**Leerkracht
informeert
IB-er**

2. De leerkracht informeert de ouders van de gepeste en de betrokken leerlingen over de situatie en de te ondernemen stappen.

Stap 1 – een gesprek met het kind dat gepest wordt

Als de leerkracht erachter komt dat er sprake is van pesten voert ze eerst een gesprek met het slachtoffer. Tijdens dit gesprek moedigt de leerkracht de leerling aan om te vertellen hoe de leerling zich voelt.

Verder komt aan bod:

- uitleg over de procedure en de vraag of de leerling "het ziet zitten"
- nagaan of er iets vertrouwelijks is besproken dat de groep niet mag weten
- namen van de betrokkenen, meelopers of toeschouwers en vertrouwde medeleerlingen die deel uit kunnen gaan maken van de assistentiegroep

Stap 2 – Samenstellen van een assistentiegroep en een bijeenkomst organiseren

De leerkracht organiseert een bijeenkomst met betrokkenen, het slachtoffer is daarbij niet aanwezig. Dit zijn, behalve de pester(s), ook meelopers, omstanders en (potentiële) vrienden van het slachtoffer. Het zijn de leerlingen die door het slachtoffer zijn genoemd maar ook behulpzame klasgenoten. Een groep van 6-8 leerlingen is werkbaar. Dit is de assistentiegroep. Het doel is de kracht van de groepsleden te gebruiken.

Stap 3 – Leg het probleem aan de groep uit

De leerkracht vertelt de leerlingen dat ze een probleem heeft. Ze vraagt de assistentiegroep om haar te helpen. Ze vertelt het verhaal van het slachtoffer en vooral ook hoe deze zich voelt in de groep. Wat ze zeker **niet** doet is erachter proberen te komen wat er precies is gebeurd en op zoek naar de schuldigen. De leerkracht probeert op deze manier de empathie voor het gepeste kind te vergroten waardoor steun ontstaat door leden van de assistentiegroep.

Stap 4 – Deel de verantwoordelijkheid

De leerkracht stelt dat

- de groep bijeen is geroepen om het probleem te helpen oplossen
- er niemand in de problemen komt of zal worden gestraft
- de groep verantwoordelijk is voor zijn eigen gedrag

Stap 5 – Vraag naar de ideeën van elk lid van de assistentiegroep

Elk groepslid wordt aangemoedigd om een manier te bedenken waarop hij het slachtoffer kan helpen om zich beter te voelen. De leerkracht geeft daar positieve feedback op maar ze maakt er geen bindende belofte van goed gedrag van. Het blijft de verantwoordelijkheid van de groep.

Stap 6 – Laat het resultaat aan de assistentiegroep over

De leerkracht besluit de bijeenkomst door de verantwoordelijkheid voor het oplossen van dit probleem bij de groep te leggen. "Ik ben benieuwd hoe het gaat en wat jullie allemaal doen." Ze spreekt af om er in de

Lk informeert betrokken ouders

Leerkracht (evt. IB-er)

<p>groep of individueel op terug te kijken.</p> <p>Stap 7 – Spreek de assistentiegroep en het gepeste kind opnieuw</p> <p>Na de afgesproken tijd (één à twee weken) bespreekt de leerkracht met het slachtoffer en de steungroep (bij voorkeur individueel of met de groep) hoe het gegaan is. Het gaat er niet zozeer om dat ieder zijn voornemen precies is nagekomen. Hoofddoel is dat het slachtoffer zich veiliger en gelukkiger voelt en dat het pesten gestopt is.</p>	
--	--

<p>5. Vervolg stappen – maatregelen</p> <p>Wanneer het pestgedrag na deze 6 stappen continueert zal de leerkracht duidelijk stelling in gaan nemen. Deze is opgebouwd in 5 fases.</p> <p><i>In deze fase worden alle betrokken ouders op de hoogte gebracht van het pestgedrag. Leerkracht(en), intern begeleider, MT en ouders communiceren met elkaar over het proces. De leerkracht en de IB-er zijn procesbegeleiders. MT is eindverantwoordelijk.</i></p> <p>Fase 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er vindt een gesprek plaats met de betrokken ouders, als voorgaande stappen op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken. • De leerkracht stelt voor de pester(s) een gedragsovereenkomst op (zie protocol gedragsregulatie) met daarin de consequenties (straffen en beloningen). Deze consequenties worden samen met betrokken leerling en ouders geformuleerd. • De directeur wordt geïnformeerd door leerkracht en IB-er kan al dan niet deelnemen aan het gesprek. <p>Fase 2</p> <p>Bij aanhoudend pestgedrag en verstoord klassenklimaat wordt deskundige hulp ingeschakeld zoals, schoolbegeleidingsdienst (CED), de GGD, externe coach etc.</p> <p>Fase 4</p> <p>Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling (tijdelijk) in een andere groep te plaatsen binnen de school. Dit gebeurt in overleg met ouders en zorgteam (IB-MT)</p> <p>Fase 5</p> <p>In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden. Zie protocol schorsing/verwijdering leerlingen van stichting KPOA</p>	<p>Leerkracht, IB-er (evt. MT-lid)</p> <p>Leerkracht – IB-er</p> <p>Zorgteam (IB-MT)</p> <p>MT</p>
---	--

6. Verantwoordelijkheid

De verantwoordelijkheid t.a.v. de signalering en de aanpak van pestgedrag ligt bij de school. De directeur is daarvan eindverantwoordelijk. Deze verantwoordelijkheid valt 15 minuten voor en na schooltijd, binnen schooltijd, tijdens de overblijftijden en buitenschoolse activiteiten die door school georganiseerd worden.

Er zijn situaties van pestgedrag die buiten schooltijd vallen maar door werken in de groep. We denken dan bijvoorbeeld aan cyberpesten. De school zal dit probleem dan bespreekbaar maken en aanpakken.

7. Vervolg aanpak in de groep

Aangezien pesten een groepsproces is zal er ook op groepsniveau het één en ander aangepakt moeten worden. Hieronder staan een aantal mogelijkheden beschreven. De betrokken leerkracht zal in samenspraak met de IB-er de gewenste aanpak inzetten.

7.1. Theorie

De leerkracht start met het uitleggen wat pesten eigenlijk is. De meeste kinderen denken dat pesten met schoppen en slaan te maken heeft en hebben geen besef wat de gevolgen zijn.

Met behulp van de informatie van de site www.kidstegengeweld.nl kun je kinderen informeren.

7.2. Leskist

Via de GGD kan de school een gratis leskist bestellen. In die leskist vind je projecten, materialen, literatuur om in te zetten in de groep.

7.3. Kinderen en... Geen grapjes over pesten door Naomi Drew – Kwintessens

Dit boek geeft de leerkracht 125 kant- en klare activiteiten om kinderen te helpen hun woede te beheersen, conflicten op te lossen, empathie te ontwikkelen en goed om te gaan met anderen.

De activiteiten bestaan uit o.a. rollenspel, grote of kleine groepsopdrachten, schrijven, tekenen en andere creatieve bezigheden, of het leren van nieuwe informatie.

Deze methode is op school aanwezig en geschikt voor de groep 5 t/m groep 8.

7.4. Mogelijke methoden t.a.v. bevordering klassenklimaat

Naast het bespreken en aanpakken van pesten, blijft het ook van belang dat de leerkracht activiteiten inzet om het klassenklimaat te bevorderen. De volgende materialen/methoden kan je daar voor inzetten en zijn aanwezig op school:

- Vreedzame school
- Kids Skills
- Kinderkwaliteitenspel
- Babbelspel
- Doos vol gevoelens
- Coöperatief leren: bouwen aan klassenklimaat

7.5. Kinderboeken

De leerkracht kan boeken voorlezen om het onderwerp bespreekbaar te maken. De volgende boeken zouden evt. geschikt zijn (uit: Volkskrantrecensie 27-02-2013). :

Rood, of waarom pesten niet grappig is (4+): Prentenboek met sprekende tekeningen over een verlegen jongetje dat wordt bespot. Een dapper meisje steekt haar vinger op als de juf om opheldering vraagt. De andere kinderen durven zich nu ook van de pestkop af te keren

Superdolfje (6+) – Paul van Loon: Een nieuwe leerling (persiflage op geert Wilders) in de klas speelt de baas en sluit Dolfje buiten omdat hij 'anders' is. Zelfs de meester durft hem niet tegen te spreken. Aan het einde betuigt hij spijt; omdat hij niet gelukkig is, wil hij dat anderen dat ook niet zijn.

Flits, de nieuwsjager (9+) – Mirjam Oldenhove: Boelie en zijn bende intimideren klasgenoten. Nieuweling Toni begrijpt niet dat de angst regeert en met de schoolkrantredactie komt hij in actie, met succes.

Wonder (10+) – R.J. Palacio: August heeft een mismaakt gezicht. Op school lopen de meeste

kinderen met een grote boeg om hem heen en is hij het doelwit van spot. August handhaaft zich. Warm boek over pijnlijk kinderleven.

Spijt – Carry Slee: Jochem is een aardige jongen die gruwelijk wordt gepest, omdat hij dik is. Klasgenoot David kan het niet aanzien, maar durft niks te doen. Op een cruciaal moment komt hij Jochem niet te hulp. Hij krijgt spijt als blijkt dat Jochem zelfmoord heeft gepleegd. Heftig goed geschreven boek voor wie tegen een stootje kan. Wordt aangeraden door volwassenen die vroeger gepest zijn.

Zwarte Zwaan (12+) – Gideon Samson: Rifka is een egocentrisch, kil kind dat een terminaal zieke klasgenoot tergt en haar bange beste vriendin meesleept in een bizar plan, met fatale afloop. Sommige mensen zijn gewoon slecht. Goed geschreven buikpijnverhaal met een wat ongeloofwaardig plot.

Vuurbom (12+) – Harm de Jonge: Jeugdthriller over Jimmie die een klasgenoot bewondert om zijn durf. Maar deze vriend overschrijdt in zijn experimenteer- en pestgedrag steeds meer grenzen. Dit kan niet goed gaan. IJzersterk goed geschreven verhaal.

Het lekkere van pesten (12+) – Edward van de Vendel en Julian van Dalen: Waargebeurd verhaal over gevoelige jongen, nu internationaal topmodel, die langdurig is gepest en voor het leven getekend. Met interviews met familieleden, leerkracht en zijn kwelgeesten. Meer document dan literatuur.

Offline (12+) – Caja Cazemier: Middelbare scholier Jiska komt in het tweede jaar in de klas bij twee populaire meiden die het om onduidelijke redenen op haar hebben gemunt met hun gesar. Alle middelen worden ingezet, ook sociale media. Jiska gaat offline. Zodra ze haar ouders erover vertelt, keert het tij.

Slagveld (13+) – 50 Cent: Autobiografisch verhaal van Amerikaanse rapper over zijn eigen pestverleden. De eenzaamheid van de pestkop spat van elke pagina. Goed geschreven, geeft inzicht in hoe gepeste zelf pestkop wordt.

Naast deze boeken zijn er ook nog titels te vinden op de volgende link:

<http://www.pcbdevlieger.nl/documenten/pesten%20thema/boeken%20met%20thema%20pesten.pdf>

De leskist van de GGD bevat ook kinderboeken over dit onderwerp voor alle leeftijden.

8. Adviezen aan de ouders van school

Tijdens het voeren van gesprekken met betrokken ouders zijn onderstaande adviezen bruikbaar:

Ouders van gepeste kinderen:

- Neem het probleem van uw kind serieus en doe er niet te luchtig over.
- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken of indien gewenst met de contactpersoon.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pester:

- Neem het probleem van uw kind serieus en doe er niet te luchtig over.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- Besteed extra aandacht aan uw kind
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport

- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld
- Leer uw kind voor anderen op te komen, binnen de regels.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen, binnen de regels.

OPA: De oplossingsgerichte pestaanpak

Stap 1 – een gesprek met het kind dat gepest wordt

Als de leerkracht erachter komt dat er sprake is van pesten voert ze eerst een gesprek met het slachtoffer. Tijdens dit gesprek moedigt de leerkracht de leerling aan om te vertellen hoe de leerling zich voelt. Verder komt aan bod:

- uitleg over de procedure en de vraag of de leerling “het ziet zitten”
- nagaan of er iets vertrouwelijks is besproken dat de groep niet mag weten
- namen van de betrokkenen, meelopers of toeschouwers en vertrouwde medeleerlingen die deel uit kunnen gaan maken van de assistentiegroep

Stap 2 – Samenstellen van een assistentiegroep en een bijeenkomst organiseren

De leerkracht organiseert een bijeenkomst met betrokkenen, het slachtoffer is daarbij niet aanwezig. Dit zijn, behalve de pester(s), ook meelopers, omstanders en (potentiële) vrienden van het slachtoffer. Het zijn de leerlingen die door het slachtoffer zijn genoemd maar ook behulpzame klasgenoten. Een groep van 6-8 leerlingen is werkbaar. Dit is de assistentiegroep. Het doel is de kracht van de groepsleden te gebruiken.

Stap 3 – Leg het probleem aan de groep uit

De leerkracht vertelt de leerlingen dat er een probleem is in de groep. Ze vertelt het verhaal van het slachtoffer en vooral ook hoe deze zich voelt in de groep. Wat ze zeker **niet** doet is erachter proberen te komen wat er precies is gebeurd en op zoek naar de schuldigen. De leerkracht probeert op deze manier de empathie voor het gepeste kind te vergroten waardoor steun ontstaat door leden van de assistentiegroep.

Stap 4 – Deel de verantwoordelijkheid

De leerkracht stelt dat

- de groep bijeen is geroepen om het probleem te helpen oplossen
- er niemand in de problemen komt of zal worden gestraft
- de groep verantwoordelijk is voor zijn eigen gedrag

Stap 5 – Vraag naar de ideeën van elk lid van de assistentiegroep

Elk groepslid wordt aangemoedigd om een manier te bedenken waarop hij het slachtoffer kan helpen om zich beter te voelen. De leerkracht geeft daar positieve feedback op maar ze maakt er geen bindende belofte van goed gedrag van. Het blijft de verantwoordelijkheid van de groep.

Stap 6 – Laat het resultaat aan de assistentiegroep over

De leerkracht besluit de bijeenkomst door de verantwoordelijkheid voor het oplossen van dit probleem bij de groep te leggen. "Ik ben benieuwd hoe het gaat en wat jullie allemaal doen." Ze spreekt af om er in de groep of individueel op terug te kijken.

Stap 7 – Spreek de assistentiegroep en het gepeste kind opnieuw

Na de afgesproken tijd (een à twee weken) bespreekt de leerkracht met het slachtoffer en de steungroep (individueel of met de groep) hoe het gegaan is. Het gaat er niet zozeer om dat ieder zijn voornemen precies is nagekomen. Hoofddoel is dat het slachtoffer zich veiliger en gelukkiger voelt en dat het pesten gestopt is.